

ארבע תקופות בפרישה

ד"ר דוד פסיג בפנית רדיו עם רון נשיאל בתוכניתו השבועית "מעבירים לראשון" 23 ביולי 2005

הפעם, רון, אני רוצה להקדיש את הפינה שלנו לבני הארבעים שבינינו, אלה הנמצאים בתקופת הלחצים הגדולה ביותר בחיים, ולספר להם על מגמות מעניינות המתפתחות בסוגיות של פרישה וגמלאות. בימי הקיץ הלוהטים הללו זה זמן טוב לחשוב על גיל הזהב. כולנו הרי מדמים לעצמנו את הגיל הזה כגיל של מנוחה וחופשה מלחצי החיים. אז זו הזדמנות טובה לספר על מחקר שהתפרסם השבוע בכתב העת של איגוד העתידנים העולמי ובו החוקרים מזהים תמורה מאוד מעניינת באופי גיל הפרישה. לעניות דעתי זה יעניין גם את ועדי העובדים שנאבקים מרה לשמור על הזכויות הפנסיוניות שלנו במיליטנטיות כה בוטה. תקשיבו היטב חברה, יכול להיות שאתם נאבקים על משהו שהפורשים העתידיים לא ירצו בכלל.

החוקרים במחקר הזה זיהו שעד כה היו שלוש תקופות באופי גיל הפרישה. ואנחנו מתחילים תקופה רביעית.

התקופה הראשונה ארכה עשרות אלפי שנים... מימי קדם, והסתיימה רק בסוף המאה ה-19. בתקופה זו האדם עבד כל ימי חייו. זה לא היה נחשב לדבר רע משום שהעבודה סיפקה צרכים רבים. מלבד שהיא סיפקה את צרכי הקיום הבסיסיים של המבוגר היא גם סיפקה את תחושת הכבוד ותחושת החיוניות והיצרנות. זו היתה גם דרך מצויינת לחיברות עם אנשים שונים. זו היתה תקופה בה הזקן נהנה לשבת ליד מדורה אחר שעות העבודה ולספר לצעירים מנסיונו. באופן כללי, אפשר לומר שבאותם עשרות אלפי שנים לא היה בתודעה של האדם המושג "פרישה". אלא אם כן כמובן כוחותיו הפיסיים כבר לא עמדו לו.

כל זה השתנה בהינף יד בזמן המהפכה התעשייתית. בסביבות 1880 אנחנו מתחילים את התקופה השנייה של מושג הפרישה. ביסמרק יצר אז את היסודות למדינת הרווחה והוא היה צריך לבחור בגיל שבו המדינה תתמוך בחלשים שכבר לא יכולים להביא תועלת לעצמם ולאחרים. הוא בחר בגיל 65 משום שבאותה עת תוחלת החיים באירופה ובארצות הברית היתה 45 שנות חיים. כרגע תוחלת החיים הממוצעת בעולם בעת הלידה היא בסביבות 75 לגבר ו-80 לאשה. אילו היינו צריכים היום... ליצור מערכת פנסיונית בעזרת אותם הנחות של ביסמרק אזי היינו צריכים לתת זכויות פנסיוניות רק בגיל 97 או 100! בכל מקרה גיל הפרישה שביסמרק התחיל למסד באותם ימים היו לו שתי מטרות: האחת, הוא בא לספק רשת בטחון דקה למבוגרים מאוד בחברה שעברה באותם ימים זעזועים חברתיים וכלכליים קשים. והשנייה, האבטלה באותם ימים הרקיעה

ואז באה התקופה השלישית. בסביבות שנות השישים והשבעים למאה ה-20... כאשר התחלנו לחשוב על גיל הפרישה כעל גיל הזהב של החיים. בעצם, מאז שנות השבעים השתרשה התודעה שככל שאתה פורש צעיר יותר כך אתה נחשב למצליח יותר. באותם שנים גם תוחלת החיים הלכה והתארכה כך ששנות הפרישה עלו משלש שנים בממוצע ל-15 או 20. בסופו של דבר האדם התחיל לחשוב על פרישה כעל זכות מלידה. זו היתה התחושה שליוותה ומלווה אותנו עד ימים אלו.

אלא שהחוקרים זיהו, ממחקר מקיף שהם ערכו עם קבוצות פורשים גדולות, שכנראה אנחנו מתחילים שלב נוסף בתודעת הפרישה. הם מצאו שלמעלה ממוחצת הפורשים... בכלל היו מעדיפים לעבוד. אם כי לא במשרה מלאה... אבל עובדים. הם מצאו שהרבה אנשים פשוט לא מרוצים מהחופשה הארוכה שנכפתה עליהם. מרביתם טענו ששנה שנתיים חופשה זה טוב... אבל אחר כך זה הופך לסיוט. ולכן החוקרים טוענים שכנראה אנחנו מתחילים תקופה רביעית במושג הפרישה בה הרבה פורשים רוצים לחזור לעבודה. הם קוראים למגמה הזו באנגלית *From Retirement to Rehirement*.

הסיבות לכך הן רבות. העיקרית כרגע היא שהכסף לא מספיק לחיי פרישה כה ארוכים. אבל יותר ויותר סיבות הולכות וצוברות תאוצה לחזק את המגמה הזו. הרבה פורשים פשוט לא מוכנים יותר לשחק את תפקיד הפורש שהחברה מטילה עליו. הם מתחילים למרוד בסטיריאוטיפ הזה ורוצים להיות יצרניים ומעורבים גם בימי זקנותם. הם זיהו שכבר יש הרבה מודלים חברתיים כאלו לחיקוי. החל מאנשי עסקים, אמנים ופוליטיקאים רבים וכלה בגיבורי חלל ידועים.

החוקרים מצאו שאנשים לא היו רוצים לפרוש בכלל. הם היו רוצים נקודת מפנה בחיים. לא נקודת פרישה. הם מצאו שאנשים היו רוצים לקחת שנה או שנתיים שבתון מהחיים ולהתחיל משהו אחר. משהו שחלמו עליו כל הזמן ועיתות הזמן לא איפשרו להם לממש זאת בימים יותר צעירים. אנשים רוצים הזדמנויות שניות לחלומות ולמאוויים מאובקים...

בקיצור, כדי לא להאריך, ועדי העובדים שלנו יעשו לנו טובה אם יהיו יותר יצירתיים ויעבדו כדי למסד כיום מנגנונים שיוכלו לספק לנו אפשרויות תעסוקה חדשות בגיל הזהב. שלא יאבקו כדי לשים אותנו בצד. אנחנו לא רוצים להיות בצד. אנחנו רוצים מנגנונים שיאפשרו לנו להשאר מעורבים.